

13.2.2023

Kunta- ja aluehallinto-osasto

Sidosryhmäkuulemisen lausuntoyhteenveto – Kotikuntalain kokonaisuudistuksen alustavat sääntelyehdotukset

Kotikuntalain kokonaisuudistusta valmisteleavassa säädöshankkeessa on laadittu muistio, jossa on kuvattu kotikuntalain kokonaisuudistusta koskevat alustavat sääntelyvaihtoehdot ja niiden alustavat vaikutusarviot. Saadaksean näkemyksiä alustavista sääntelyvaihtoehdoista hallituksen esitysluonnoksen valmistelua varten valtiovarainministeriö järjesti muistiosta kirjallisen kuulemiskierroksen ajalla 25.11.–23.12.2022. Lausuntoja pyydettiin kotikuntalain soveltamisen kannalta keskeisiltä sidosryhmiltä, joilla ei ole edustusta säädöshankkeen valmisteluryhmissä.

Lausuntoja annettiin 14 kappaletta. Lausuntonsa antoivat maa- ja metsätalousministeriö, puolustusministeriö, ulkoministeriö, ympäristöministeriö, Ahvenanmaan valtionvirasto, eduskunnan apulaisoikeusasiamies, Helsingin kaupunki, lapsiasiavaltuutettu, Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri, Posti Group Oyj, Tilastokeskus, vanhusasiavaltuutettu ja Verohallinto. Lisäksi Kaakkois-Suomen, Lounais-Suomen, Itä-Suomen ja Pohjois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirit antoivat yhteisen lausunnon. Kaikki annetut lausunnot ovat luettavissa valtioneuvoston Hankeikkunassa osoitteessa: <https://vm.fi/hanke?tunnus=VM125:00/2021>.

Lausunnoissa pidettiin yleisesti tärkeänä väestötietojärjestelmään tehtävien kotikuntamerkintöjen ajantasaisuutta ja kannatettiin pääsääntöisesti muistiossa ehdotettuja muutoksia, joilla merkintöjen paikkansapitävyyttä pyrittäisiin parantamaan. Osa lausunnonantajista totesi vain yleisellä tasolla pitävänsä kotikuntalain kokonaisuudistusta perusteltuna tai kannattavansa kaikkia muistiossa ehdotettuja muutoksia. Suurin osa lausunnonantajista otti kantaa ainoastaan joihinkin yksittäisiin ehdotuksiin ja niiden vaikutuksiin esittäen niitä koskevia huomioita tai täsmennystarpeita.

Alla on kuvattu lausuntopalautteesta saatuja keskeisiä huomioita asiakohdittain siltä osin kuin lausunnonantajat ottivat niihin lausunnoissaan kantaa.

Kotikunnan määräytymisen lähtökohdat

Lähtökohtaa, jonka mukaan henkilön kotikunnan ja asuinpaikan määräytymistä koskevia peruslähtökohtia ei muutettaisi, ja jokaisella Suomessa vakinaisesti asuvalla ihmisellä olisikin jatkossakin vain yksi kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka, ilmoitti erikseen kannattavansa *Helsingin kaupunki*. Koska kotikunta vaikuttaa moniin etuuksiin ja palveluihin, pidettiin hyvänä, ettei nykytilaa muutettaisi tältä osin. Ehdotukseen otti kantaa myös *lapsiasiavaltuutettu*, joka huomautti, ettei ratkaisun vaikutuksia vuoroasuvien lasten elämään oltu muistiossa käsitelty. Lausunnossa viitattiin yleisesti

kotikuntalain kokonaisuudistuksen valmisteluun ja katsottiin, että osana sitä tulisi tehdä huolellinen lasten vuoroasumista koskeva arviointi.

Tilapäisen asuinpaikan merkitseminen väestötietojärjestelmään (nykyisen kotikuntalain 1 § 2 mom. ja 7 § 3 mom.)

Ehdotukseen, jonka mukaan laista poistettaisiin mahdollisuus ilmoittaa väestötietojärjestelmään tilapäinen asuinpaikka, ottivat kantaa eduskunnan apulaisoikeusasiamies, Helsingin kaupunki ja Tilastokeskus. *Apulaisoikeusasiamies* kiinnitti huomiota vaikutuksiin, jotka ehdotus (yhdessä tilapäisen asumisen poikkeuksia koskevan ehdotuksen kanssa) aiheuttaisi yksilön oikeusasemaan kotikunnan muuttuessa jatkossa myös tilapäisten muuttojen tilanteissa. Apulaisoikeusasiamiehen mukaan jatkovalmistelussa tulisi tehdä laaja ja syvä arvio siitä, miten Digi- ja väestötietoviraston tieto kotikunnasta vaikuttaa henkilön oikeusasemaan ja millaisia seurauksia kotikunnan muuttumisesta lyhyiksi ajanjaksoiksi voi hänelle seurata.

Helsingin kaupunki piti ehdotusta perusteltuna katsoen, että mahdollisuus käyttää oikeutta ilmoittaa tilapäinen asuinpaikka aiheuttaa väärinkäsityksiä ja epäselvyyksiä. Muuttoilmoitusten tekemisen edellyttäminen myös tilanteissa, joissa asuminen toisessa kunnassa kestää alle vuoden, arvioitiin parantavan väestötietojärjestelmän tietojen ajantasaisuutta ja oikeellisuutta. *Tilastokeskus* arvioi, että tilapäisen asuinpaikan ilmoitusmahdollisuuden poistaminen tulisi muiden säädösmuutosten kanssa todennäköisesti selkeyttämään henkilöiden kotikunnan määräytymistä ja kirjaamista väestötietojärjestelmään. Lisäksi se huomautti, ettei ehdotuksella olisi suuria vaikutuksia keskeisten tilastotietojen tuotantoon Tilastokeskuksessa.

Asuminen muussa kuin vakinaiseen asumiseen tarkoitetussa asunnossa

Ehdotusta, jonka mukaan henkilön asuinpaikaksi väestötietojärjestelmään voitaisiin merkitä vain pysyvään asuinkäyttöön tarkoitettu rakennus, jossa on huoneisto, ilmoittivat kannattavansa ympäristöministeriö, Helsingin kaupunki ja Posti Group Oyj. *Ympäristöministeriö* korosti, että maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen suunnittelu- ja lupajärjestelmän kannalta on tärkeä varmistaa, ettei loma-asuntoa olisi jatkossakaan mahdollista käyttää vakituiseena asuntona. Lausunnon mukaan esityksessä olisi hyvä myös tuoda esille eri lainsäädäntöön perustuvat vakituisen asumisen erilaiset tulkinnat. *Helsingin kaupunki* katsoi, että asiasta säättäminen estäisi kotikuntalain tulkinnan maankäyttö- ja rakennuslain tai kaava- ja rakennusjärjestyspäästösten vastaisesti. Lisäksi se esitti, että kotikuntalaissa tulisi selventää asumisen ja majoituksen välistä rajanvetoa. *Posti* huomautti, ettei kotikuntalaki perusteluineen voi kuitenkaan vaikuttaa postilain mukaan määräytyvään postiosoitteeseen ja postinjakeluvaihtoehtoihin.

Kritiikkiä ehdotusta kohtaan esitti *Tilastokeskus*, jonka mukaan määrittely olisi epätarkka ja sen seurauksena kymmenet tuhannet ihmiset jäisivät vaille vakinaisia asuinpaikkatietoja, mikä vääristäisi tilastoinnissa muun muassa haja-asutusalueella asuvien henkilöiden määriä. Mikäli ehdotus säilyisi esitetyssä muodossa, tulisi Tilastokeskuksen näkemyksen mukaan pysyvään asuinkäyttöön kelpaamattomissa rakennuksissa asuvien henkilöiden tosiasiallisesta asuinpaikasta tehdä tarkka merkintä erottamaan heidät täysin ilman asuntoa olevista. *Vanhusasiavaltuutettu sekä Helsingin*

kaupunki kannattivat sitä, että pysyvään asuinkäyttöön kelpaamattomissa rakennuksissa asuvien henkilöiden osalta selvitettäisiin vaihtoehtoja kirjaukselle ”vailla vakinaista asuntoa”.

Poikkeukset tosiasiallisesta asumisesta (3 § 1 mom. 1 kohta)

Ehdotusta, jonka mukaisesti jatkossa myös alle vuoden mittainen asuminen toisessa kunnassa työtehtävästä, opiskelusta, sairaudesta tai niihin rinnastettavasta syystä edellyttäisi lähtökohtaisesti muuttoilmoituksen tekemistä ja kotikunnan vaihtamista – ellei kotikunnan määräytymistä koskevista yleisistä edellytyksistä muuta johtuisi – ilmoitti kannattavansa *Helsingin kaupunki*. Ehdotuksen arveltiin lisäävän muuttoilmoitusten tekemistä, selkiyttävän kotikuntaan sidottujen palvelujen järjestämisvastuun jakautumista, parantavan väestötietojen ajantasaisuutta sekä siten mahdollistavan käyttöön kuvaavampaa tietoa väestöstä ja väestönmuutoksista.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies otti samanaikaisesti kantaa tosiasiallisen asumisen poikkeuksia ja tilapäisen asuinpaikan ilmoittamisvelvollisuutta koskeviin ehdotuksiin. Edellä tilapäisen asuinpaikan ilmoittamisvelvollisuudesta toteamansa lisäksi apulaisoikeusasiamies kiinnitti huomiota muun muassa siihen, ettei esityksestä ilmene, miten lyhyt asuminen toisessa kunnassa edellyttäisi muuttoilmoituksen tekemistä. Lisäksi apulaisoikeusasiamies piti ongelmallisena sitä, että kotikunnan muuttuminen lyhytaikaisissa muutoissa kytkeytyisi henkilöllä käytössä olevaan asuntoon, koska se asettaisi henkilöt varallisuuden perusteella eriarvoiseen asemaan. Muistion perusteella ei ollut vielä arvioitavissa, miten asunnon olemassaoloa ja riittävää asumisjärjestelyä käytännössä arvioitaisiin.

Tilastokeskus otti kantaa lähtökohtaan, jonka mukaan henkilö voisi jatkossakin säilyttää lähtökunnan kotikuntanaan kotikunnan määräytymistä koskevien yleisten sääntöjen rajoissa. Tilastokeskuksen mukaan tästä seuraava kirjaamiskäytäntö vaikeuttaisi monipaikkaisuuden tutkimista ja ajantasaisen tilastotiedon tuottamista. Lisäksi pysyvämmäksi jäävä asuminen uudessa paikassa väärinä väestötietojärjestelmän tietoja entisestään. *Vanhusasiavaltuutettu* piti tärkeänä, että kotikunnan muuttumisen vaikutuksista informoidaan yksittäisille kansalaisille selkeästi, ymmärrettävästi ja kiireettömästi sekä esitti, että laissa tulisi säätää informointivelvollisuuden vastuutahosta. *Maa- ja metsätalousministeriön* mukaan kokonaisuudistuksen jatkovalmistelussa tulisi ottaa huomioon ehdotuksesta johtuvat vaikutukset metsästyslain 8 §:n ja kalastuslain 10 §:n mukaan määräytyviin metsästys- ja kalastusoikeuksiin. Huolena nousi esiin ns. kotikuntasurffailuksi kutsutun ilmiön lisääntyminen, mikä saattaisi lisätä metsästys- ja kalastuspainetta kyseisissä laeissa tarkoitetuilla alueilla.

Kotikunnan valintaoikeus pitkäaikaisissa hoitosuhteissa (3 § 1 mom. 2 kohta ja 3 a §)

Kotikunnan valintaoikeutta pitkäaikaisissa hoitosuhteissa selkiyttäviin ehdotuksiin kantaa ottaneet eduskunnan apulaisoikeusasiamies ja vanhusasiavaltuutettu korostivat kotikunnan valintaoikeutta myös tilanteissa, joissa henkilö itse ensin hakee ja sitten vastaanottaa laitos- tai palveluasumispaikan. *Apulaisoikeusasiamies* piti ongelmallisena sitä, että henkilö luopuisi oikeudestaan valita asuinpaikkansa ja kotikuntansa vastaanottamalla laitos- tai palveluasumispaikan muulta paikkakunnalta kuin mistä on sitä hakenut. Myös *vanhusasiavaltuutettu* katsoi, että henkilöllä tulisi säilyä oikeus valita, muuttuuko hänen kotikuntansa silloin, kun hän hakee laitos- tai palveluasumispaikkaa toiselta hyvinvointialueelta

tietystä kunnasta, mutta hyvinvointialue tarjoaa hänelle paikkaa toisesta kunnasta.

Vanhusasiavaltuutettu esitti lisäksi, että laissa tulisi tässä yhteydessä säätää kotikunnan muuttumista koskevasta informointivelvollisuudesta ja sen vastuutahosta.

Helsingin kaupunki piti kannatettavana, että nykylain säännöksiä kotikunnan valintaoikeudesta pitkäaikaisissa hoitosuhteissa selkiytettäisiin. *Tilastokeskus* esitti, että henkilölle tulisi (ehdotuksen tarkoittamissa tilanteissa) kirjata väestötietojärjestelmään säädöspohjaisen kotikunnan lisäksi tosiasiallinen asuinpaikka ja asuinpaikan kunta yksilöintitietoineen.

Väestökirjanpitokunnan määräytyminen (6 §)

Kukaan lausunnonantajista ei ottanut kantaa ehdotukseen, jonka mukaan ulkomailla vakinaisesti asuvien Suomen kansalaisten väestökirjanpitokuntaa koskeva sääntely säilyisi nykyisellään.

Puolustusministeriö kuitenkin huomautti, että äänioikeusrekisterin laadinnan lisäksi yhtenä väestökirjanpitokunnan käyttötarpeena on myös asevelvollisten valvonta, sillä sen mukaan määräytyy ulkomailla vakinaisesti asuvan asevelvollisen valvonnasta vastaava aluetoimisto.

Ulkomaalaisten oikeus kotikunnan saamiseen (4 §)

Ehdotusta, jonka mukaan kotikunnan saamista koskeva nykylain vaatimus ulkomaalaisella olevasta jatkuvasta tai pysyvästä oleskeluluvasta korvattaisiin yleisemmällä viittauksella henkilöllä olevaan jatkuvaan tai pysyvään oleskelulupaan tai vastaavaan oleskeluoikeuteen, kannatti *Helsingin kaupunki*. Lisäksi se piti merkittävänä parannuksena ehdotusta, jonka mukaan jo vähintään yhden vuoden työsuhde tai opiskelu riittäisi osoittamaan tilapäisen oleskeluluvan saaneen henkilön vakinaista asumistarkoitusta.

Tilastokeskus katsoi, että vähintään vuoden voimassa olevan oleskeluluvan omaavalle henkilölle tulisi viranomaisaloitteisesti myöntää kotikunta automaattisesti ilman lisäehtoja. Se katsoi lisäehtojen asettavan osan Suomeen muuttavista ulkomaalaisista henkilöistä eriarvoiseen asemaan, mikä olisi ristiriidassa EU-lainsäädännön kanssa. Lisäksi kotikunta tulisi myöntää automaattisesti myös ehdot täyttävälle EU- tai ETA-kansalaisille, heidän perheenjäsenilleen sekä henkilöille, joille on myönnetty ulkomaalaislain mukainen pysyvä oleskelulupa.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies otti kantaa ehdotukseen, jonka mukaan ulkomaalainen ei voisi jatkossa saada kotikuntaa pelkästään hänen perheenjäsenellään olevan kotikunnan perusteella, ja katsoi, että ehdotuksen vaikutuksia tulisi arvioida EU:n kansalaisten perheenjäsenten sosiaaliturvaan ja sosiaalipalveluihin liittyvien oikeuksien toteutumisen kannalta. *Helsingin kaupunki* piti ehdotettua muutosta perusteltuna lain ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta, mutta huomautti, että käytännössä kyseinen muutos tulisi vaikuttamaan perheenjäsenten asettumiseen Suomeen ja heidän kotoutumiseensa.

Kotikunnan menettäminen ulkomaille muuton seurauksena (5 §)

Helsingin kaupunki kannatti ehdotusta, jonka mukaan ulkomaille muuttaneen ulkomaalaisen osalta luovutettiin mahdollisuudesta säilyttää kotikunta Suomessa sillä perusteella, että henkilöllä on

kiinteämpi yhteys Suomeen kuin toiseen asuinmaahansa. Kotikuntamerkinän poistamismahdollisuutta pidettiin tärkeänä väestötietojen laadun ja tietojen ajantasaisuuden kannalta.

Ulkomaalaisten henkilöiden kotikuntamerkintöjen poistamismenettelystä säätäminen

Ehdotusta, jonka mukaan ulkomaalaisen henkilön kotikuntamerkintä voitaisiin jatkossa poistaa kotikunnan saamisedellytysten lakatessa, kannatti *Helsingin kaupunki*. Sääntelyn selkiyttämistä pidettiin perusteltuna, koska käytännön viranomaistoiminnassa on esiintynyt erityisesti ulkomailta tulleiden henkilöiden kotikunnan tulkintaan liittyviä erimielisyystilanteita. Tärkeänä pidettiin myös sitä, että ehdotettua poistamismenettelyä ryhdyttäisiin soveltamaan aktiivisesti. *Eduskunnan apulaisoikeusasiamies* nosti esiin ehdotukseen liittyvät oikeusturvanäkökulmat ja katsoi, että jatkovalmistelussa tulisi arvioida, miten asianosaisen oikeusturva kotikuntamerkintöjen poistamisessa turvataan parhaiten. Lisäksi jatkovalmistelussa tulisi kiinnittää huomiota yhdenvertaisen kohtelun varmistamisen keinoihin merkintöjen poistamisessa. *Tilastokeskus* ei pitänyt kotikuntamerkinän poistamista ongelmallisena, koska kotikunta voitaisiin myöntää uudelleen kotikunnan myöntämisedellytysten täytyessä.

Lapsiasiavaltuutettu korosti yleisellä tasolla lapsen edun huomioonottamista ensisijaisena harkintaperusteena kotikuntalain kokonaisuudistuksen valmistelussa ja lainsäädäntöratkaisujen vaihtoehtojen punninnassa sekä nosti esiin, että muun muassa kotikunnan menettäminen syystä tai toisesta voi vaikuttaa merkittävästi lapsen elämään.

Edustustojen ja kansainvälisten järjestöjen työntekijöiden kotikunta (4 § 3 mom.)

Helsingin kaupunki ja ulkoministeriö kannattivat ehdotettua muutosta, jonka mukaan EU-kansalaisuuden omaavilla kansainvälisten järjestöjen työntekijöillä ja heidän perheenjäsenillään olisi jatkossa halutessaan mahdollisuus saada kotikunta. Ulkoministeriö kiinnitti kuitenkin huomiota siihen, ettei ehdotuksen perusteella käy selkeästi ilmi, ollaanko sääntelyä täsmentämässä myös EU-alueelta vapaan liikkuvuuden nojalla saapuneisiin ja oma-aloitteisesti edustustojen palvelukseen hakeutuneisiin työntekijöihin. *Puolustusministeriö* nosti esiin NATO-jäsenyyden mahdolliset vaikutukset kansainvälisten järjestöjen työntekijöiden kotikunnan saamisedellytyksiä koskevaan sääntelyyn huomauttaen, että NATO:n ja sen liittolaismaiden työntekijät eivät välttämättä ole EU:n vapaan liikkuvuuden piirissä.

Velvollisuus muuttoilmoituksen tekemiseen (7 §)

Helsingin kaupungin mukaan ehdotus, jonka mukaan muuttoilmoitus olisi jatkossa tehtävä myös niissä tilanteissa, joissa muutto olisi luonteeltaan tilapäinen, parantaisi väestötietojärjestelmän tietojen ajantasaisuutta. Muuttoilmoituksen sitomista tosiasialliseen asumiseen ilman aikarajaa pidettiin kannatettavana. Ehdotukseen kriittisesti suhtautunut *eduskunnan apulaisoikeusasiamies* katsoi, että ehdotuksessa ei ole otettu huomioon jatkuvasti kahdella tai useammalla paikkakunnalla asuvia henkilöitä. Velvollisuus muuttoilmoituksen tekemiseen ja kotikunnan vaihtuminen – mahdollisesti useita kertoja vuodessa – vaikuttaisi lukuisiin julkis- ja yksityisoikeudellisiin oikeuksiin ja velvollisuuksiin, ja

ehdotuksen jatkovalmistelussa tulisikin yksityiskohtaisesti arvioida sen vaikutukset yksilöiden kannalta. Apulaisoikeusasiamies toisti myös tilapäistä asuinpaikkaa ja tosiasiallisen asumisen poikkeuksien yhteydessä esittämänsä näkemyksen, jonka mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien kytkeytyminen henkilöllä olevaan asuntoon asettaisi ihmiset erilaiseen asemaan varallisuuden perusteella. *Tilastokeskus* sen sijaan katsoi, että muuttoilmoitus tulisi tehdä myös silloin, kun henkilön käyttöön jää asunto lähtökuntaan ja hänellä on sinne kiintein yhteys, huomauttaen, että muuttoilmoituksen tekemättä jättäminen vaikeuttaisi muun muassa monipaikkaisuuden tutkimista ja ajantasaisen tilastotiedon tuottamista. Lisäksi asuminen uudessa paikassa voisi jäädä pysyvämmäksi, mikä vääristäisi entisestään väestötietojärjestelmän tietoja. *Puolustusministeriö* huomautti yleisesti muuttoilmoituksen tekovelvollisuuteen liittyen pitävänsä tärkeänä sitä, että muuttoilmoituksen tekoa koskevan velvollisuuden täytäntöönpanemiseksi olisi jatkossakin käytettävissä tarpeelliset sanktiot.

Muuttoilmoituksen tekemiseen oikeutetut henkilöt (7 §)

Helsingin kaupunki arvioi, että ehdotus, jonka mukaan muuttoilmoituksen muuttavan henkilön puolesta voisivat jatkossa tehdä myös hänestä huolehtiva henkilö, hänen edunvalvojansa tai edunvalvontavaltuutettunsa sekä laitos- tai avohuollon toimintayksikön johtaja, edistäisi tosiasialliseen asumiseen perustuvaa kotikunnan merkitsemistä väestötietojärjestelmään. *Vanhusasiavaltuutettu* piti yleisesti kannatettavana, että jatkossa muuttoilmoituksen voisi muuttavan henkilön puolesta tehdä nykyistä useampi henkilö. Myös *Posti* kannatti lainsäädännön täsmentämistä sen suhteen, kenellä on oikeus tehdä muuttoilmoitus toisen puolesta sekä ehdotti, että myös Digi- ja väestötietoviraston yhteistyökumppanina muuttoilmoituksia keräävän toimijan vastuu muuttoilmoituksen tekemiseen oikeutettujen tahojen selvittämisessä tai arvioimisessa todettaisiin lainvalmisteluaineistossa.

Kaakkois-Suomen, Lounais-Suomen, Itä-Suomen ja Pohjois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirien sekä *Helsingin kaupungin* mukaan esityksessä olisi tarpeen avata sitä, minkä sisältöinen edunvalvontamääräys tai -valtakirja mahdollistaisi edunvalvonnalle muuttoilmoituksen tekemisen. *Eduskunnan apulaisoikeusasiamies* kiinnitti huomiota muistion perusteella avoimeksi jääviin menettelyihin, joiden perusteella muuttajasta huolehtivan henkilön, laitos- tai avohuoltolaitoksen toimintayksikön johtajan taikka edunvalvojan tai edunvalvontavaltuutetun oikeus tehdä muuttoilmoitus toisen puolesta todettaisiin.

Muuttoilmoituksen tekotapa (7 a §)

Ehdotukseen, jonka mukaan Digi- ja väestötietovirastolle säädettäisiin toimivalta päättää tarkemmin muuttoilmoituksen tekotavasta, kantaa ottaneet *eduskunnan apulaisoikeusasiamies*, *vanhusasiavaltuutettu* ja *Helsingin kaupunki* pitivät tärkeänä, että muuttoilmoituksen tekeminen mahdollistettaisiin erilaisin keinoin. Erityisesti korostettiin, että muuttoilmoitus tulisi voida tehdä myös muilla tavoin kuin sähköisesti tai toisaalta myös muutoin kuin asiakaskäynnin. *Kaakkois-Suomen, Lounais-Suomen, Itä-Suomen ja Pohjois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirit* huomauttivat, että yleisen edunvalvonnan ei ole välttämättä mahdollista käyttää vahvaa tunnistautumista edellyttäviä ilmoituskanavia päämiehen puolesta muuttoilmoitusta tehtäessä ja siksi vähintään paperimuotoinen

ilmoitustapa tulisi säilyttää. Toiveeksi esitettiin myös tekninen rajapinta muuttoilmoitusten lähettämiseksi yleisestä edunvalvonnasta.

Muuttoilmoituksen käsittelyä koskevat muutokset (9 a, 10, 11 ja 15 §)

Helsingin kaupunki kannatti ehdotusta, jonka perusteella Digi- ja väestötietovirasto voisi jatkossa muuttaa kotikunta- ja asuinpaikkamerkintöjä suoraan ilmoituksen perusteella myös kuntien välisissä muuttotilanteissa (9 a §), sillä tämän katsottiin mahdollistavan nykyistä nopeamman muuttoilmoitusten käsittelyn. *Eduskunnan apulaisoikeusasiamies* otti kantaa ehdotukseen, jonka perusteella lievennettäisiin Digi- ja väestötietoviraston velvollisuutta tehdä muutoksenhakukelpoisia päätöksiä tilanteissa, jossa kotikuntamerkintä poikkeaisi ainoastaan vähäisesti virastolle tehdystä muuttoilmoituksesta (11 §). Apulaisoikeusasiamiehen mukaan ehdotuksen jatkovalmistelussa tulisi yksilön oikeusturvan valossa täsmentää niitä tilanteita, joissa muutoksenhakukelpoista päätöstä ei tarvitsisi tehdä. Samoin tilanteita, jonka mukaan asianosaiselle olisi tarjottava kuitenkin mahdollisuus muutoksenhakuun, tulisi selkeyttää. *Posti* kannatti ehdotusta, jonka mukaan Digi- ja väestötietoviraston on kuultava alle 18-vuotiaan henkilön huoltajia vain erityisestä syystä tilanteissa, jossa muuttoilmoituksen on tehnyt alaikäisen mukana muuttava perheenjäsen (15 §).

Kukaan lausunnonantajista ei ottanut kantaa väestötietojärjestelmään merkittävää muuttopäivää koskevaan ehdotukseen (10 §).

Kotikuntaa ja asuinpaikkaa koskevien tietojen luovuttaminen (8 §)

Helsingin kaupunki kannatti ehdotusta, jonka mukaan viranomaisten väliseen tietojenvaihtoon sovellettaisiin kotikuntalain säännösten sijasta jatkossa väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (VTJ-laki) säännöksiä, sekä ehdotusta, jonka mukaan VTJ-lain sääntelyyn lisättäisiin väestötietovirastolle tarvittaessa tietoja antavina viranomaisina myös hyvinvointialueet ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Ehdotusten katsottiin selkiyttävän ja yhtenäistävän lainsäädäntöä. *Puolustusministeriö* esitti, että myös poliisille, hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin sosiaalityöntekijöille sekä Puolustusvoimien aluetoimistoille mahdollistettaisiin menettely ilmoittaa virkatyössään löytämänsä virheelliset osoitetiedot Digi- ja väestötietovirastolle.

Vaikutusarvioita yleisesti koskevat huomiot

Lapsiasiavaltuutetun mukaan ehdotusten lapsivaikutusten arviointi on muistiossa vielä hyvin yleisellä tasolla, eikä sen perusteella voida päätellä lasten oikeuksien tulleen otetuksi riittävästi huomioon. Lausunnossa painotettiin lapsen edun huomioonottamista ensisijaisena harkintaperusteena kokonaisuudistuksen valmistelussa.

Muut esiin nousseet huomiot

Eräissä lausunnoissa nostettiin esiin myös muita kotikuntalain sääntelyyn ja lain kokonaisuudistukseen liittyviä huomioita.

Maa- ja metsätalousministeriön mukaan kokonaisuudistuksessa tulisi erityisesti huomioida vapaa-ajan asumiseen liittyvä monipaikkaisuus ja edistää monipaikkaisten ihmisten tilastointia.

Vanhusasiavaltuutettu korosti, että henkilön kotikunnan ja asuinpaikan valinnan tulee olla yhdenvertaisesti mahdollista myös ikääntyneille, sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita säännöllisesti tarvitseville henkilöille ja piti tärkeänä sitä, että mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa kotikunnan asioihin varmistetaan. *Tilastokeskus* esitti, että väestötietojärjestelmään merkittäisiin säädösperusteisen kotikunnan ja asuinpaikan lisäksi tosiasialliseen asumiseen ja asuinpaikkaan perustuvat rakennus- ja asuntotiedot, jotka koskisivat mm. kesämökkiasujia ja pitkäaikaisissa hoitosuhteissa asuvia. *Helsingin kaupunki* nosti esiin tarpeen täsmentää VTJ-lain turvakieltoa ja tiedonantovelvollisuutta koskevaa 36 §:ää siltä osin kuin kyse on huoltajan oikeudesta saada eri tilanteissa tieto lapsensa asuinpaikasta.

Posti korosti, että lainsäädännön muutosten yhteydessä Postin ja Digi- ja väestötietoviraston yhteisen tiedonkeruun sujuva ja kustannustehokas prosessi olisi turvattava myös jatkossa.